

ΔΙΑΒΑΖΩ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΩ ΤΟ
ΚΕΙΜΕΝΟ

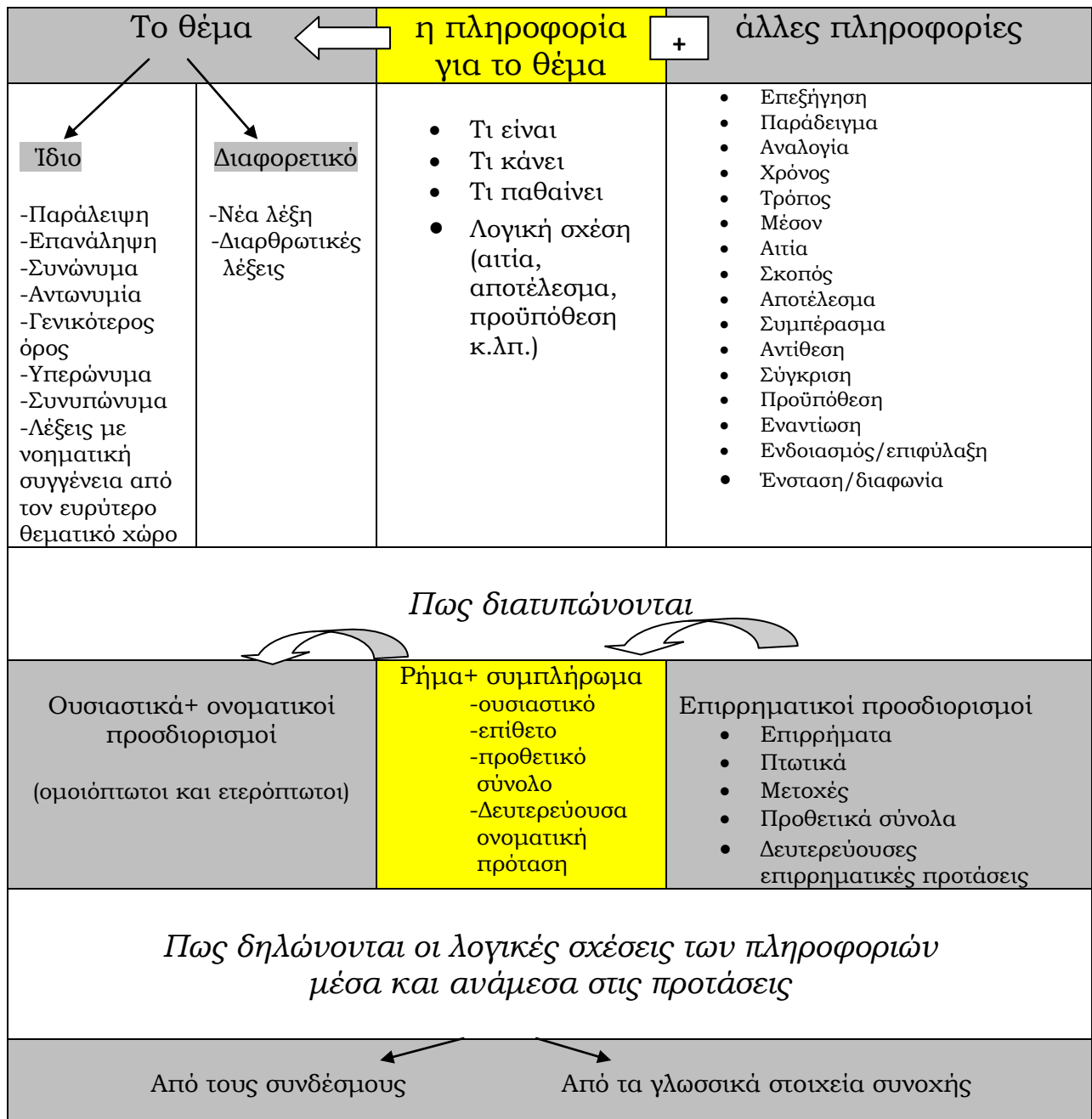
επιμέλεια: Μαρία Κάππου

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΩ ΤΗ ΛΕΞΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ
ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΕΙΘΟΥΣ
ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ/ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Θεωρία:

1. Ποιες είναι οι πληροφορίες στην πρόταση

2. Ποιες είναι οι κύριες πληροφορίες στην παράγραφο

Βλέπε βιβλίο 'Έκφραση- Έκθεση για το Λύκειο, Μαρία Κάππου σελ. 25,27,28,141
<http://www.mariakappou.gr/>

Ανάλογα με τον τρόπο ανάπτυξης	οι κύριες πληροφορίες είναι:
Ορισμός	Ιδιότητες/γνωρίσματα/διευκρινίσεις
Διαίρεση	Μορφές/είδη και τα γνωρίσματά τους
Σύγκριση-αντίθεση	Οι διαφορές δυο εννοιών
Αναλογία	Οι λανθάνουσες ομοιότητες δύο εννοιών
Παραδείγματα	παραδείγματα
Αίτιο-αιτιατό	Αιτίες/προϋποθέσεις-αποτελέσματα
Αιτιολόγηση	'Αποψη του συγγραφέα ή άλλου + επιχειρήματα και τεκμήρια
Συνδυασμός μεθόδων	Ποικίλες πληροφορίες
Κατανοώ τις λογικές σχέσεις/ συνοχή ανάμεσα τους παραγράφους	
Από τους συνδέσμους	Από τα γλωσσικά στοιχεία συνοχής

3. Άλλες πληροφορίες στην παράγραφο είναι:

- Ιστορική αναδρομή
- Διαπιστώσεις
- Περιγραφές-αφηγήσεις
- Τρόποι αντιμετώπισης αρνητικών καταστάσεων
- Αυθεντίες (επίκληση στην αυθεντία)
- Περιστατικά (επίκληση στη λογική)
- Θετικές ή αρνητικές αξιολογικές κρίσεις(επίκληση στο ήθος του πομπού ή του δέκτη, επίθεση στο ήθος του αντιπάλου)
- Προβληματισμοί
- Απόψεις άλλων
- Βιώματα, στοχασμοί, συναισθήματα(στο στοχαστικό δοκίμιο)

4. Πως κατανοώ το αρχικό κείμενο

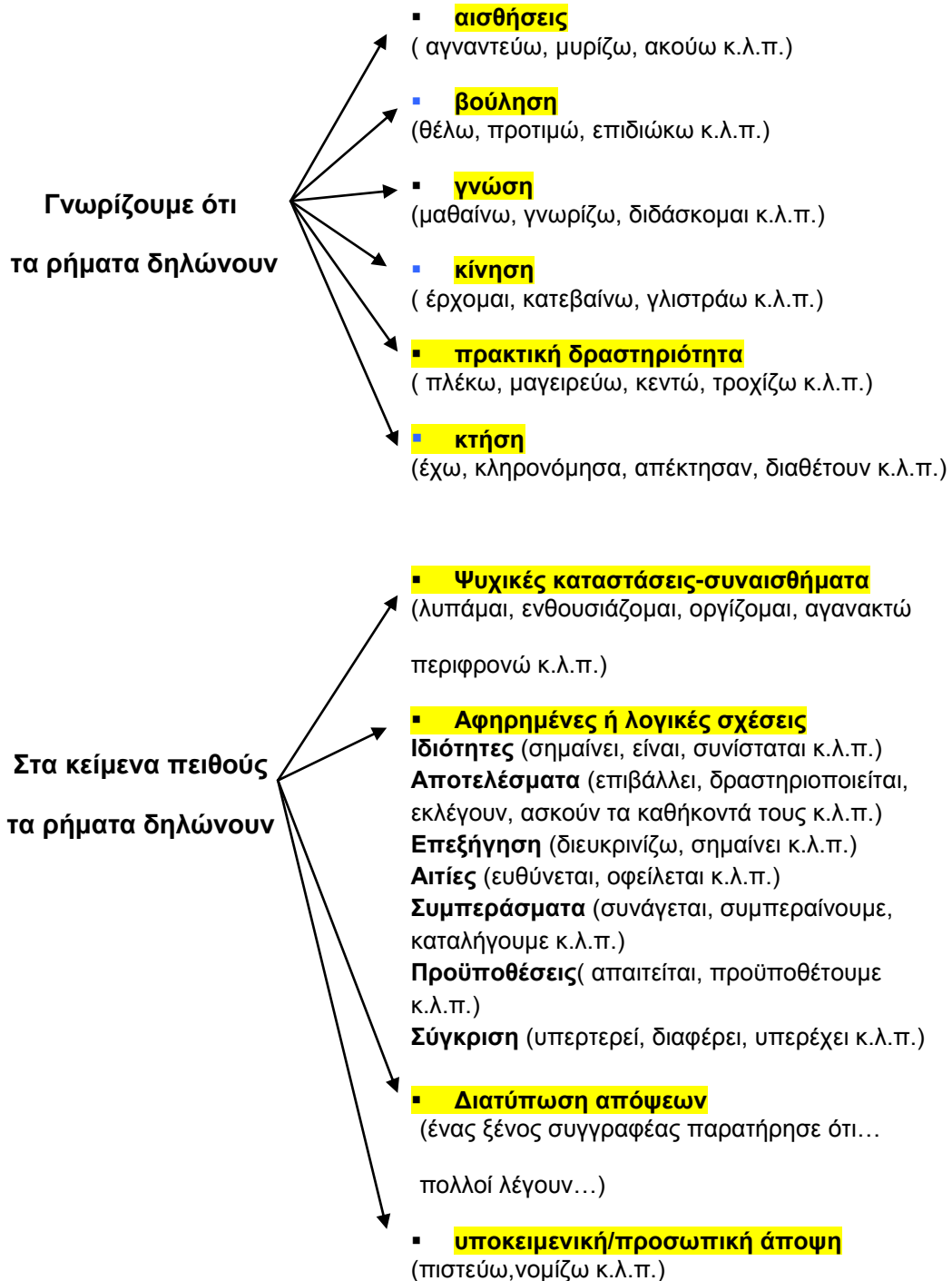
Επιστημονικός και φιλοσοφικός λόγος	τεχνικές κατανόησης
<p>1.ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ</p> <p>Ουσιαστικά Λόγιο-αφηρημένο λεξιλόγιο Ειδικό λεξιλόγιο Ονοματικά σύνολα (γενική υποκειμενική ή αντικειμενική)</p> <p>Επίθετα</p> <p>Επιρρήματα</p> <p>Ρήματα Λεξική σημασία</p> <p>Παρελθοντικοί χρόνοι Μελλοντικοί χρόνοι</p> <p>A' ενικό ρηματικό πρόσωπο B' ρηματικό πρόσωπο</p> <p>Σχήματα λόγου Υπερβατό Αντίθεση Μεταφορά</p> <p>Περιγραφή-αφήγηση</p>	<p>Κατανοώ την αφηρημένη έννοια-αξιοποιώ το λαϊκό λεξιλόγιο επιστημονική έννοια-κατανοώ το επιστημονικό πεδίο Τρέπω το ονοματικό σύνολο σε ρηματική φράση</p> <p>Κατανοώ τη σημασία/ιδιότητα που αποδίδεται στην αφηρημένη έννοια</p> <p>-Εκφράζουν οπτική γωνία (από ποια πλευρά προσεγγίζει ο συγγραφέας την έννοια π.χ. πολιτική, κοινωνική, ηθική κ.λπ.) -Δηλώνουν τη στάση του συγγραφέα (αν συμφωνεί, διαφωνεί κ.λπ.)</p> <p>Λογικές σχέσεις (αιτίες, αποτελέσματα κ.λπ.)</p> <p>Ιστορική αναδρομή για σύγκριση παρελθόντος-παρόντος Προβλέψεις ή προοπτικές</p> <p>Υποκειμενισμός ή εξομολογητικός τόνος Απόψεις άλλων σε ευθύ λόγο Απευθύνεται στο δέκτη; Εξωτερικεύει στοχασμούς ο συγγραφέας με άμεσο τρόπο;</p> <p>Τονίζεται το όνομα που παρεμβάλλεται μεταξύ άρθρου και ουσιαστικού Κατανοώ τη λειτουργία της</p> <p>Τρέπω σε κυριολεξία</p> <p>-Λειτουργεί ως παραδείγματα-τεκμήρια; -Λειτουργεί ως μέσο επίκλησης στο συναίσθημα; -Λειτουργούν ως αποτελέσματα , ως ενέργειες ως ιδιότητες ανθρώπων; -Λειτουργούν ως διαπιστώσεις-αφορμές για τον προβληματισμό του συγγραφέα; -Λειτουργούν ως τεκμήρια της αλήθειας;</p>

Επανάληψη	-Δίνεται έμφαση; -Δηλώνεται ότι γίνεται λόγος για το ίδιο θέμα;
Οξύμωρο	Δηλώνεται αντίφαση
Σύμβολο	Σε ποια έννοια αναφέρεται;
2. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΟΧΗΣ	Κατανοώ -Αν αναφέρεται ο συγγραφέας στο ίδιο θέμα -Αν δηλώνει λογική σχέση (π.χ. αιτία, αποτέλεσμα, προϋπόθεση, επεξήγηση κ.λπ.) -Αν εισάγει νέα ιδέα δηλαδή αναφέρεται σε νέο θέμα
3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	Κατανοώ -Αν επεξηγούν/διευκρινίζουν -Αν λειτουργούν ως τεκμήρια σε περίπτωση επίκλησης στη λογική
4. ΑΠΟΨΕΙΣ ΑΠΟ ΑΛΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	Κατανοώ -Αν λειτουργούν ως αφορμή; -Αν λειτουργούν ως τεκμήρια αυθεντίας; -Αν ο συγγραφέας διαφωνεί και τις ανασκευάζει
5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Αποφαντικές προτάσεις	Κατανοώ αν πρόκειται για Απόψεις, διαπιστώσεις, συμπεράσματα, κρίσεις, σχόλια, επιχειρήματα
Ερωτηματικές προτάσεις-χωρίς απάντηση	Δηλώνουν απόψεις, προβληματισμούς
Ερώτηση-απάντηση	Δηλώνεται μετάβαση στο θέμα που διατυπώνεται <u>στην απάντηση</u>
Ρητορικό ερώτημα	Λειτουργεί ως επιχείρημα → το μετατρέπω σε αποφαντική πρόταση
6. ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ	<u>ΠΡΟΣΟΧΗ</u> Οι παρενθέσεις (επεξηγούν) Οι δύο παύλες(εστιάζουν την προσοχή) Τα εισαγωγικά(τι σημαίνουν;) Το θαυμαστικό (τι σημαίνει;)

Βλέπε βιβλίο 'Έκφραση-Έκθεση για το Λύκειο, Μαρία Κάππου σελ. 79-106

<http://www.mariakappou.gr/>

5. Από τα ρήματα κατανοούμε τις πληροφορίες

Στην πράξη

ΑΣΚΗΣΗ: στις παρακάτω προτάσεις να αναγνωρίσετε σημασία των υπογραμμισμένων λέξεων ή φράσεων (τρόπος, σκοπός, αιτία/επιχείρημα, προϋπόθεση, αποτέλεσμα, ιδιότητα, επεξήγηση, διευκρίνιση όρου, έμφαση, σύγκριση, αντίθεση, διαπίστωση, άποψη τρίτου, αναλογία, συμπέρασμα, προσθήκη, διάζευξη, υποκειμενισμός)

1. Για να απαντήσει κανείς στο ερώτημα, ποιος είναι ο ρόλος των διανοουμένων της εποχής μας, πρέπει να έχει διευκρινίσει τι εννοεί με τον όρο "διανοούμενος"

2. Συνήθως προϋποθέτουμε ότι ένας διανοούμενος πρέπει να είναι ένας άνθρωπος μορφωμένος.

3. Με τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας ο μέσος «Δυτικός άνθρωπος» ζει στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα μία πολύ διαφορετική καθημερινή ζωή από τον αντίστοιχο άνθρωπο των αρχών του 20^{ου} αιώνα

4. Προβλήματα μεγάλης δυσκολίας που όμως, κατά τη γνώμη μου, μπορούν να λυθούν, με την προϋπόθεση ότι η πλειονότητα των ανθρώπων και των ικανοτήτων τους θα κινητοποιηθεί για τη δημιουργία λύσεων

5. Από τον διανοούμενο δεν περιμένει κανείς απλώς να έχει πλούσιες γνώσεις, να είναι καλλιεργημένος **ή** να κατέχει μια ειδικότητα.
 α.....
 β.....
 γ.....

6. Γιατί ο διανοούμενος είναι, όπως δηλώνει και η λέξη, ένας άνθρωπος, που διανοείται κι αυτό σημαίνει ότι είναι ένας άνθρωπος, που δεν δέχεται τα πράγματα, όπως του προσφέρονται, αλλά τα περνά μέσ' από τη δοκιμασία της δικής του διάνοιας — είναι με άλλα λόγια ένα πνεύμα κριτικό όχι μόνο σε ό,τι αφορά τους άλλους αλλά και σ' ό,τι αφορά τον εαυτό του.
 α.....
 β.....
 γ.....
 δ.....
 ε.....
 στ.....
 ζ.....

7. Ένας ξένος συγγραφέας έχει κάνει την παρατήρηση ότι, αν ο Δάσκαλος δεν πλουτίζει ούτε ανακαινίζει τα επιστημονικά του εφόδια και τις επαγγελματικές του δεξιότητες, είναι γιατί έχει να κάνει πάντοτε με παιδιά, ανώριμους δηλαδή και με περιορισμένη ικανότητα ανθρώπους, που εύκολα δεσπόζει στον κύκλο τους

α.....

β.....

8. Επομένως, του λείπει ο "ανταγωνισμός" με ομοίους του, που είναι πάντοτε έτοιμοι και πολλές φορές ικανοί να του αμφισβητήσουν την υπεροχή, όπως συμβαίνει στα άλλα επαγγέλματα.

α.....

β.....

γ.....

δ.....

9. Δεν χρειάζεται να «πολεμήσει» σκληρά και ένας σκληρούς αντιπάλους, σαν ένας βιοπαλαιστής μέσα στην τάξη είναι ο «ένανς», «ο παντογνώστης», «ο φωτισμένος». Ποια δύναμη και ποια σοφία μπορούν ν' αντιπαρατάξουν στο «πνεύμα» του οι μικροί μαθητές; Και για τούτο επαναπαύεται στα λιγοστά πνευματικά του κεφάλαια

α.....

β.....

γ.....

10.

<p>Με τον όρο αυτομόρφωση <u>περιγράφουμε</u> μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία της οποίας θεμελιώδης κινητήρια δύναμη είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος, <u>έχοντας επίγνωση των αναγκών και των επιθυμιών του</u>, καλείται να συμβάλει αποφασιστικά στην πορεία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του κατάρτισης. Σε αυτή <u>την ατομική</u>, και πολλές φορές <u>εξαιρετικά δύσκολη, πορεία</u> κατάκτησης νέων γνώσεων, <u>δεν ενεργεί μόνος του</u>, όπως θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση το πρώτο συνθετικό της λέξης αυτομόρφωση. Ο άνθρωπος δεν <u>δραστηριοποιείται</u> μέσα σε ένα κοινωνικό κενό, <u>αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον</u>. Βρίσκεται δηλαδή σε συνεχή επικοινωνία με τους άλλους, σε επαφή και <u>ανταλλαγή με τους επίσημους ή ανεπίσημους εκπαιδευτικούς θεσμούς, με ποικίλους οργανισμούς και κέντρα κατάρτισης</u>, ακόμη και όταν οι νέες τεχνολογίες του επιτρέπουν να μαθαίνει και να εργάζεται σε φυσική απόσταση από τους άλλους.</p>	<p>Είδος πληροφοριών</p>
---	--------------------------

11.

<p>Κάθε γλώσσα είναι καθρέφτισμα της νοοτροπίας και της ηθιοτροπίας των ανθρώπων του οικείου λαού, αλλά και στοιχείο έκδηλο της διαφοριστικής του από τους «ξένους» λαούς ιδιοσυστασίας του. Είναι όμως και παιδαγωγός των ανθρώπων κάθε λαού η εθνική του γλώσσα, καθώς με την εκμάθηση και χρήση της η κάθε γενεά του εμβαπτίζεται κάπως στον πολιτισμό, τον δημιουργημένο από τις προηγούμενες γενεές του. Αποτελεί άρα για κάθε λαό η γλώσσα του κύριο πνευματικό αγαθό του. Και είναι πρώτιστο καθήκον των συγγραφέων και των δημοσιογράφων, ως υπεύθυνων για τη διαφύλαξη του εθνικού αυτού πλούτου η αδιάλειπτη μέριμνα προς ανεπιτήδευτη καλλιέργεια², με ορθή χρήση των λέξεων και άψογη τήρηση των κανόνων της γραμματικής, της φιλοσοφικής αυτής νομοθεσίας της γλώσσας. Και αυτό ισχύει κατ'εξοχήν, όταν πρόκειται για την υπό διάπλαση πάλι στην εποχή μας ελληνική γλώσσα, την δίκαια υμνημένη στην αρχαία μορφή της από τον Gibbon, ως «μουσικώτατη και γονιμώτατη γλώσσα...» και από τον Παλαμά [...] με στίχους του ποιήματος «Ασκραίος»: «τα λόγια της ευφραίνουν / των αηδονιών τα ονείρατα και των περιστερών / και τους αλαφροϊσκιωτους μαγεύουν». Εξ άλλου, την ευλαβική φροντίδα για τη γλώσσα παραγγέλλει ο Διονύσιος Σολωμός, ο εμπνευσμένος αυτός αλαφροϊσκιωτος, με τη δήλωσή του «Μήγαρις³ έχω άλλο στο νου, πάρεξ⁴ ελευθερία και γλώσσα;».</p> <p>Πανελλήνιες επαναληπτικές 2009</p>	<p>Είδος πληροφοριών</p>
--	--------------------------

2. **καλλιέργεια:** η χάρη, η κομψότητα του λόγου

3. **μήγαρις:** μήπως

4. **πάρεξ:** εκτός

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Διευκρίνιση όρου
2. Ιδιότητα
3. Αιτία, χρονική σχέση, σύγκριση
4. υποκειμενισμός, προϋπόθεση, σκοπός
5. ιδιότητα/εφόδιο, ιδιότητα/εφόδιο, διάζευξη
6. α) επιχείρημα β) ιδιότητα (αναφορική πρόταση) γ) επεξήγηση δ) τρόπος (αναφορική επιρρηματική πρόταση) ε) αντίθεση στ) επεξήγηση ζ) διευκρίνιση
7. 'Αποψη άλλου, επιχείρημα
8. α) συμπέρασμα β) ιδιότητα /προσδιορισμός γ) ιδιότητα/προσδιορισμός, δ) αναλογία
9. α) αναλογία β) επιχείρημα (ρητορικό ερώτημα) γ) επιχείρημα
- 10.

<p>Με τον όρο αυτομόρφωση <u>περιγράφουμε</u> μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία της οποίας θεμελιώδης κινητήρια δύναμη είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος, <u>έχοντας επίγνωση των αναγκών και των επιθυμιών του</u>, καλείται να συμβάλει αποφασιστικά στην πορεία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του κατάρτισης. Σε αυτή <u>την ατομική</u>, και πολλές φορές <u>εξαιρετικά δύσκολη, πορεία</u> κατάκτησης νέων γνώσεων, <u>δεν ενεργεί μόνος του</u>, όπως θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση το πρώτο συνθετικό της λέξης αυτομόρφωση. Ο άνθρωπος <u>δεν δραστηριοποιείται</u> μέσα σε ένα κοινωνικό κενό, <u>αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον</u>. Βρίσκεται δηλαδή σε συνεχή επικοινωνία με τους άλλους, σε επαφή και <u>ανταλλαγή με τους επίσημους ή ανεπίσημους εκπαιδευτικούς θεσμούς, με ποικίλους οργανισμούς και κέντρα κατάρτισης</u>, ακόμη και όταν οι νέες τεχνολογίες του επιτρέπουν να μαθαίνει και να εργάζεται σε φυσική απόσταση από τους άλλους.</p>	<p>Είδος πληροφοριών Ιδιότητα</p> <p>Αιτία</p> <p>Ιδιότητα Ιδιότητα Ιδιότητα</p> <p>Ιδιότητα</p> <p>Ιδιότητα</p>
---	--

11.

<p>Κάθε γλώσσα <u>είναι καθρέφτισμα της νοοτροπίας και της ηθοτροπίας των ανθρώπων του οικείου λαού, αλλά και στοιχείο έκδηλο της διαφοριστικής του από τους «ξένους» λαούς ιδιοσυστασίας του</u>. Είναι όμως και <u>παιδαγωγός των ανθρώπων</u> κάθε λαού η εθνική του γλώσσα, <u>καθώς με την εκμάθηση και χρήση της η κάθε γενεά του εμβαπτίζεται κάπως στον πολιτισμό, τον δημιουργημένο από τις προηγούμενες γενεές του</u>. Αποτελεί <u>άρα</u> για κάθε λαό η γλώσσα του κύριο πνευματικό αγαθό του. Και είναι πρώτιστο καθήκον των συγγραφέων και των δημοσιογράφων, <u>ως υπεύθυνων για τη διαφύλαξη του εθνικού αυτού πλούτου η</u> αδιάλειπτη μέριμνα προς ανεπιτήδευτη καλλιέργεια ², <u>με ορθή χρήση των λέξεων και άψογη τήρηση των κανόνων της γραμματικής</u>, της φιλοσοφικής αυτής νομοθεσίας της γλώσσας. Και αυτό ισχύει <u>κατ' εξοχήν</u>, όταν πρόκειται για την υπό διάπλαση πάλι στην εποχή μας ελληνική γλώσσα, <u>την δίκαια υμνημένη στην αρχαία μορφή της από τον Gibbon, ως «μουσικώτατη και γονιμώτατη γλώσσα...» και από τον</u></p>	<p>Είδος πληροφοριών</p> <p>Ιδιότητα</p> <p>Ιδιότητα Επιχείρημα</p> <p>Συμπέρασμα</p> <p>Επιχείρημα</p> <p>Επιχείρημα του πως</p> <p>Έμφαση</p> <p>Ιδιότητα-αυθεντία</p>
--	--

<p>Παλαμά [...] με στίχους του ποιήματος «Ασκραίος»: «<i>τα λόγια της ευφραίνουν / των αηδονιών τα ονείρατα και των περιστεριών / και τους αλαφροϊσκιωτους μαγεύουν</i>». <u>Εξ άλλου</u>, την ευλαβική φροντίδα για τη γλώσσα παραγγέλλει ο Διονύσιος Σολωμός, ο εμπνευσμένος αυτός αλαφροϊσκιωτος, με τη δήλωσή του «Μήγαρις³ έχω άλλο στο νου, πάρεξ⁴ ελευθερία και γλώσσα;».</p> <p>Πανελλήνιες επαναληπτικές 2009</p>	<p>Αυθεντία</p> <p>Αυθεντία</p>
--	---------------------------------

2. καλλιπέπεια: η χάρη, η κομψότητα του λόγου

3. **μήγαρις:** μήπως

4. **πάρεξ:** εκτός